

Hatay'da (Antakya) Kent ve Çevre Sorunlarının Nasıl Algılandığına İlişkin Bir İnceleme

Prof. Dr. Yakup BULUT¹

Zeliha KARACA²

Giriş

Sağlıklı bir çevrede yaşama arzusu, insanların en tabii hakkı ve talebi olduğu gibi, sağlıklı ve kirletilmiş bir çevrenin esas sorumlusu da yine insandır. İnsanların kendi yaşam alanlarını koruması veya bu alanları yaşanmaz hale getirmesi onların tutum ve davranışlarıyla yakından ilgilidir. Zaman zaman dile getirilen en önemli etkenlerden bazıları ise kültürel yapılar, gündelik alışkanlıklar, çevre duyarlılığı konusunda yetersiz eğitimlerdir ki, bunlar da çevre sorunlarının algılanmasında tutum ve davranışları besleyen etmenlerdir. İşte Hatay özelinde yapılan bu çalışma, tüm Hatay'ı kapsamamakla beraber, merkez ilçe konumunda olan Antakya'da kent ve çevre sorunlarına nasıl bakıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çevre il müdürlüğü ve Antakya Belediyesi meclis üyelerinden bazıları³ ile yapılan mülakattan elde edilen verilerin bir analizi yapılmaktadır. Çalışmada özellikle kentte yaşanan kent ve çevre sorunlarının neler olduğu, çevre duyarlılığı, planlı kent, gecekondu, halkın duyarlılığı, mültecilerin etkisi gibi konuların kent ve çevre sorunları açısından bir değerlendirilmesi yapılmaktadır.

Kent ve Çevre Kavramı

Türkiye'de zaman zaman nüfus kriterine göre kent tanımı yapılmakla beraber, esasında bir yerin kent sayılabilmesi için, o yerin tarımsal olmayan üretimin göreceli bir ağırlık kazanması ve kente özgü bir görünüm arz etmesi gerekmektedir (Keleş,2014). Diğer bir ifade ile Kent, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, yönetim durumu, nüfusu, üretim araçları, toplumsal farklılaşmaları, uzmanlaşma ve hareketliliği, doğurganlık durumu, aile yapıları, eğitim-öğretim durumları, kültürel yapıları, siyasal ve sanatsal yaşamları, demokratik ve özgürlükçü anlayışları, bilimsel bilgi birikimleri bakımından farklı yaşam merkezleridir ki, bu alanlarda yaşayanlara kentli nüfus ve yönetimleri de belediye yönetimi olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 2015:109; Erkan,2004:20. Çevre ise, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam olarak tanımlanmaktadır (Ertekin, 2011; Yalçın, 2010:225). Bu açıdan, sadece yaşamın sürdürüldüğü bir alan değil milyonlarca canlının yaşadığı dev bir ekosistemdir ki, burada, insanlığın yaşamını idame ettirmesi için gerekli olan biyolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını karşıladığı iktisadi,

¹ Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, yakupbulut@hotmail.com

² Yüksek Lisans Öğrencisi, zelihakaraca77@hotmail.com

³ Bu meclis üyeleri uzun zamandır Antakya'da meclis üyeliği yapmış ve genel olarak kent ve çevre sorunları konusunda deneyim ve tecrübe sahibi olan kişilerdir.

tarihi, kültürel, sosyal ve siyasal değerler bütünü içinde barındırmaktadır (Yücel, 2003: 107). Hemen her zaman önemi olmakla beraber, kent ve çevre sorunları, günümüzde çevrecilik ve çevrebilim düşüncesinin gelişmesini sağlamış, özellikle 1980'lerden sonra çevre, insan merkezlilikten çıkarak doğa merkezliliğe doğru kaymıştır. Bu da çevrenin ve çevre bilincinin yeni bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır (Tıraş, 2012: 65-66). Dolayısıyla kent ve çevre kavramı çevresindeki faktörlerle bir anlam ifade etmekte ve tanımlanmaktadır.

Kentleşme ve Çevre Sorunlarına İlişkin Süreç

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçilmesi ile tüm dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak kent ve çevre konusunda oldukça ciddi değişimler yaşanmıştır. İkinci dünya Savaşı sonrası yaşanan hızlı kentleşme süreci beraberinde birçok kent ve çevre sorunlarını da getirmiştir. Özellikle çarpık kentleşme, kentlerin yağ lekeleri şeklinde büyümesi, çevre duyarlılığı konusunda, toplumsal bilincin oturmaması sorunları hem farklılaştırmış hem de çözümünü zorlaştırmıştır. Bu sorunlardan biri olan çevre kirliliği son yarım yüzyılda ve özellikle 1960'lardan sonra başta Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya olmak üzere gelişmiş ülkelerde önemli boyutlara ulaşırken, gelişmekte olan ülkelerde de aynı hızda olmasa da sanayileşmenin bir işlevi olarak ortaya çıkmıştır (Deniz, 2009: 97). Göçlerin bilinçsizce yapılması ve kentsel yaşam çevresini plansız ve dağınık hale getirmesi kente özgü yaşam biçimlerini etkilemiş ve yeni kent ve çevre sorunlarını oluşturmuştur (Topcu, 2010; Bulut, 2005:31-32). Benzer bir sürecin Türkiye'de yaşandığı, ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal, idari, kültürel ve çevresel bir çok sorunun bu süreçle alakalı olduğu söylenebilir. Çevre sorunlarından yerleşme sorunlarına, istihdam sorunlarından sosyo-kültürel sorunlara, altyapı ve ulaşım sorunlarından barınma sorunlarına, yönetim sorunlarından sosyo-politik sorunlara ve hizmet sorunlarından kentsel şiddet ve suça kadar geniş bir yelpazede ortaya çıkan sorunların en önemli özelliklerinden birisi, yerel yönetimlerin görev alanını genişletmesidir. 1963'ten buyana hemen her kalkınma planında dile getirilen ve çözüm aranan bu sorunlar, "Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre" ilkesi ile düzenli bir kent ve sürdürülebilir çevreyi amaçlamıştır (Ökmen, 2001: 6-14)

Kent ve Çevre Duyarlılığı

Havanın, suyun ve toprağın kirlenmesi, ozon tabakasının delinmesi, asit yağmurları, iklim değişmelerinin yol açtığı ısınma, doğa ve tarih değerlerinin kişisel çıkar kaygılarıyla zarara uğratılması, çevreye sahip çıkılması gereğinin kamuoyunca giderek daha iyi anlaşılmasını sağlıyor. Kentleşme, bir toplumsal değişme süreci olarak, insan davranıştan üzerinde, eğitimin ve kitle iletişim araçlarının da yardımıyla, olumlu değişmelere yol açıyor. Kentleşen yığınların değer sistemlerinde, çevre bilincinde dikkate değer gelişmeler oluyor, insanlar, kent ve çevre değerlerine, kentleştikçe, daha çok sahip çıkmağa başlıyorlar. (Keleş, 1994: 275-281). Türkiye'de çevre bilinçlenmesi, yalnızca hukuksal düzenlemelerle sınırlı kalmıştır. Bu bilinçlenmenin yansımaları sonucu, çevre korumaya dönük Çevre Yasası çıkarılmış, milli parklar, kültürel varlıklar ve imar kanunlarında çevreyi koruyan diğer düzenlemeler getirilmiş, çevresel

değerleri korumaya dönük birçok uluslararası sözleşme kabul edilmiş ve onaylanmış, çevre koruma amacıyla Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği gibi çok sayıda tüzük ve yönetmelik çıkarılmıştır. Ancak, çevre bilinçlenmesinin uygulamaya yansıyan ciddi örneklerini görmek pek mümkün olmamıştır. Bununla beraber çevre bilinçlenmesi konusunda 1980 sonrası ciddi bir duyarlılık yaşandığı söylenebilir. 1990'lı yıllardan sonra dünyada artan çevre bilincinin Türkiye açısından da doğru orantılı olduğunu söylemek zordur. Özellikle mevzuattan ziyade uygulamada sorunların yaşanması doğa tahrifatının artmasına sebep olduğu söylenebilir (Ertan, <http://www.gundem.>).

Tüm dünyada olduğu gibi Ülkemizde de çevre kirliliğinin negatif etkileri mevcuttur. Kirliliğin nasıl bir olumsuzluk yarattığı, özellikle büyük kent ve denizlerde ortaya çıkan kirlilik örneklerinden daha net görülebilir. Ülkemizde yaşanan bu kirlilik insan sağlığını, tarihi varlıkları, turistik alanları ve kıyılardaki tüm güzellikleri tehdit eder bir boyut kazanmıştır. Çevre korumanın önemi ülkemizde henüz yeni fark edilmektedir. Çevre bilincinin oluşması ve duyarlılığın yerleşmesi belli bir zamana, büyük bir çabaya ve iyi bir eğitime bağlıdır. Çevre eğitiminin normal eğitimden biraz daha farklı olması, çevre eğitimcilerinin disiplinler arası bir eğitim almış olması, çeşitli uzmanlık alanlarıyla çevre sorunları arasında gerekli bağlantıları kurabilmek açısından oldukça önemlidir. Ancak iyi bir eğitim için güçlü bir ekonomik yapı gerekmektedir. Bu sağlanamadığı sürece barınma, beslenme, eğitim ve sağlık gibi temel sorunlar çözülemez. Bu yapının güçlendirilmesi biraz da gösterişten uzak, verimliliği ve yüksek kaliteyi özendiren bir tasarruf anlayışının ülke geneline yerleşmiş olmasına bağlıdır. (Karabıçak ve Armağan, 2004: 3-4). Dolayısıyla çevre duyarlılığı bir çok boyutu olan bir konudur.

HATAY'DA KENT VE ÇEVRE SORUNLARININ NASIL ALGILANDIĞINA İLİŞKİN VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma Alanının Sosyo- Ekonomik Özellikleri

Hatay, Türkiye'nin en önemli ve eski yerleşim yerlerinden biridir. Farklı dinlerin ve toplulukların hoşgörü içinde yaşamını sürdürdüğü bir kent merkezi olarak önemli bir tarihi mirasa sahiptir. Ayrı bir devlet iken, 1939'da Türkiye'ye katılan, farklı etnik kökenleri ve farklı dini inanışları olan ve UNESCO barış kenti olarak seçilen bir kenttir (Bulut ve Kara, 2011: 11). Akdeniz Bölgesinde yer alan Hatay, 5 867 km²' lik yüzölçümü ile Türkiye'nin 58. büyük ili olup, Türkiye yüzölçümünün %0,7'sini oluşturmaktadır. Hatay ilinin nüfusu, 2013 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre 1 503 066'dır ve nüfus büyüklüğü açısından Türkiye sıralamasında 13. sıradadır. 2013 yılından itibaren Hatay il nüfusunun %100'ü il ve ilçe merkezinde yaşamaktadır. Kilometrekareye 258 kişi olan nüfus yoğunluğu ile 100 olan ülke nüfus yoğunluğunun üstündedir ve İl nüfus yoğunluğu bakımından Türkiye sıralamasında 7. sırada yer almaktadır. İlin nüfus artış hızı %12,99'dur. Aynı yılda 6 yaş üzeri nüfus için okuryazarlık oranı %97,27 olup Türkiye sıralamasında 14. sıradadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2013).

Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Burada, Antakya Belediyesi Meclis Üyeleri ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün yetkilileri ile yapılan mülakattan elde edilen veriler değerlendirilmektedir. Yapılan görüşme neticesinde genel bir çıkarım olarak, görüşülen kişilerin görev ve eğitim profilleri dikkate alındığında elde edilen verilerin deneyim ve tecrübeye dayandığı ve soruların ise eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirildiği söylenilebilir. Bu bağlamda çevre duyarlılığı, planlı kent, gecekondu, halkın duyarlılığı, mültecilerin etkisi gibi konularda mülakatla el edilen ve mülakata katılanların görüş ve yaklaşımları ortaya konmaktadır.

Çevre Duyarlılığı Konusundaki Yaklaşımlar

Görüşme yapılan gerek meclis üyeleri gerekse Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün yetkililerine göre, kent halkının çevre duyarlılığı yok denecek kadar azdır. Hatta “bana dokunmayan yılan bin yaşasın”, önemli olan benim evimin içi, dışarıyı beni ilgilendirmiyor” mantığı ile hareket edildiği görülmektedir. Bununla beraber, çevre sorunlarından zarar görüldüğünde, diğer bir ifade ile zarar, kişisel olduğunda duyarlılığın hemen sergilendiği, çevre ve kent sorunlarının bu zamanlarda daha fazla dillendirildiği ifade edilmektedir. Aslında temizlik, yeşil alan park ve bahçelerin varlığı ve temizliği, atık ve çöplerin olmadığı sağlıklı alan gibi konularda çevre duyarlılığının varlığı kabul edilebilir. Hatta eğitim birimlerinden ve aileden bu konuda telkinler alınmasına vurgu yapılmaktadır. O zaman denilebilir ki, kültürel etkiler pozitif yönde olmakla beraber yeterli düzeyde hassasiyetler bulunmamakta ve uygulamada ortaya çıkan çevre sorunlarında yeterli duyarlılık görülmemektedir. Ancak son zamanlarda çevre ve çevreye duyarlılık konusunda gerek Büyükşehir belediyesi gerekse ilçe belediyeleri çevre bilinci ile ilgili ciddi çalışmaların yapıldığından söz etmektedirler. Nitekim ilkokulların dördüncü sınıflarında belediye görevlileri ve üst düzey belediye yetkililerince ilkokulların dördüncü sınıflarına yönelik çevre duyarlılığı konusunda görsel ve yazılı olarak eğitim verileceği belirtilmiştir.

Kent ve çevre sorunlarının kentin fiziksel mekanı ile ilişkisi olup olmadığı konusunda mülakata katılanların önemli yaklaşımları olmuştur. Onlara göre kent estetiği konusunda bir duyarsızlığın olduğu, kent yöneticilerinin de bu konuda bir ön kabulünün olduğu, vatandaşların da bunu kanıksadığı bu açıdan da kentin bugünkü görünümünün ortaya çıktığı ileri sürülmüştür. Antakya mücavirinde ve kente entegre olmuş 18 belde belediyenin de kentin fiziki mekanını eklediği görülmektedir. Nitekim kentin bu günkü görüntüsünden Belde belediyelerinin de sorumlu olduğu ve belde belediyelerinin kentin düzenini bozdukları dile getirilmiştir. Bu açıdan yeni kent alanının oluşması açısından bir kent planının gerekli olduğu, kentin ana dokusunun ve kimliğinin korunarak modern bir kent yaşamının sağlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Hatay’ın Büyük Şehir Yönetimi niteliği kazanmasıyla birlikte sağlıklı bir kent ve çevre

beklentisi oluşmakla birlikte meclis üyelerinin gerekli duyarlılığının tam olmadığı ve sorunların ekonomik nedenlere dayandığı bunun da gerçekçi olmadığına değinilmiştir.

Çevre sorunlarında toplumsal duyarlılığın artırılmasında belediye yönetimlerinin çözüm arayışında olması ve vatandaşı eğitmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bir değerlendirmede; *“İnsanımız gördüğü çöpün üstüne çöp atar. Bilinçli olunması lazım. İlk çöpü atan kişinin bilinçli olması lazım. Bu konuda belediyenin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Cezalar verilmeli, caydırıcılık olmalı, belediyeler bu durumda çok önemli bir konuma sahipler”* denilerek konuya dikkat çekilmiştir. Ayrıca ailelerin sorumluluğunun büyük olduğundan bahsedilerek, çocukların çevre eğitiminin aileden başlaması gereğine vurgu yapılmıştır. Zaman zaman gerçekçi olmasa bir takım farklı uygulamalara da rastlamak mümkün. Örneğin, yol ve caddelere çöp atılmasını engellemek için *“Burası 24 saat kamerayla izlenmekte ve plakalara ceza yazılmakta”* gibi tabelalar görmek mümkündür. Ancak bu durum sorunu çözmediği *“devlet halkı pusuya düşüremez”* diye mahkeme kararının olduğunu, halkı bilinçlendirmek için bu tür uygulamalara başvurulduğu dile getirilmiştir.

Antakya’da kent ve çevre sorunlarında siyaset kurumunun da önemli bir rol üstlendiği dikkat çekmektedir. Nitekim bir takım *clientelizm, patronaş ve popülist* etkilerle kent ve kentsel sorunların arttığı ve çözüm kanallarında olumsuzlukların çıktığı söylenebilir. Nitekim bir değerlendirmede; *“bakıyorsunuz bir bina yapılacak, bunun yapılması uygun değil deniyor. Ancak araya giren birileri o binayı yaptırıyor”,* başka bir ifadeyle şöyle deniyor: *“Baktığınızda esnafın eşyaları dışarda, bunun için zabıta gönderiyorsunuz, yaptırım uygulasin ceza yazsin diye, hemen bir tanıdık devreye sokuluyor, esnaftan ceza alınmıyor. Sonra iş bir dahaki sefere sana oyumu vermem olayına dönüyor. Daha bir kere bile ceza yazılmadı esnafa, oysa ki, yasada bunun yeri var. Esnaf dükkânının önü kapanmasın diye yolu kapatmak için yola tüp koyuyor.”* denilerek işleyiş eleştirilmiştir.

Temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamanın bir yolu da kentsel imkânlardır. Özellikle belediyelerin sahip oldukları araç gereçlerinin yeterli veya yetersizliği bu konuda belirleyici bir etmendir. Antakya açısından bakıldığında belediyenin temizlik araçlarının belli ölçüde var olduğu ancak daha etkin olabilmesi Hatay’da siyaset yapan kişi ya da kurumların etkin çalışması gerektiği dile getirilmiştir.

Planlı Kent ve Gecekondu Konusunda Yaklaşımlar

Kent ve çevre sorunları açısından en önemli konulardan biri de kaçak yapılaşmanın olmadığı planlı bir kentsel alanın oluşturulmasıdır. Bu durum beraberinde iyi bir belediye yönetimini ve etkin bir kamu hizmeti sunumunu da getirecektir. Mülakat yapılanlara göre, Antakya’nın eski kent mantığından kurtulamadığı, yeni kent alanları oluştururken de bunun etkilerinin devam ettiği ileri sürülmüştür. Diğer bir ifade yapılar yeni olsa da kent mantalitesi değişmediği için, kentsel değişim görülmemektedir. Çözüm arayışlarında kentsel alanın iyi değerlendirilmesi gerektiği, kamu hizmet binalarının ve alışveriş merkezlerinin kenti taşıyıcı özelliğinden faydalanılması gereğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca toplu taşımacılığın da bu alanlarda geliştirilmesi sorunların giderilmesinde etkin olacağı ileri sürülmüştür.

Neden planlı bir kentleşmenin gerçekleşmediği ve kent ve çevre sorunlarının sürüncemede kaldığı ifade edildiğinde ise, rant ve çıkar ilişkilerinin bu duruma sebep olduğu ileri sürülmüştür. Nitekim bir değerlendirmede *“Bu gün Ekincilerde yeni yapılan bina inşaatlarına baktığımızda inşaatın yarısı yolun içindedir bunun nedeni zamanında buraların boş arsa iken belediyeler tarafından satılmış olmasıdır. Bu arsalar belediye yol yaparken 15 metrelik yol hakkını 18 metre olarak koymuş, zamanı gelip de insanlar arsasına ev yapmaya kalktığı zaman ise bir bakmışlar ki, belediye arsalarından yol geçirmiş, asfalt dökmüş, su boruları geçirmiş. Asıl yol Ekincilerdeki mevcut yol değil daha dardır. Binaların yolun içinde kalmasının sebebi de budur”* denilerek belediye uygulamalarının yanıltıcı ve belediyeleri sorunun kaynağı olarak göstermişlerdir.

Gecekondu sorunu ve bu alanlardaki sorunlarda da kentsel duyarlılığın etkin olduğu dile getirilmiştir. Nitekim birçok gecekondu mahallesine kentsel hizmetlerin gidemediği veya eksik yapıldığı dillendirilmiştir. Artan gecekondulaşma, kent estetiğini de bozmaktadır. Mülakat yapılanlara göre kentsel dönüşümler, toplu konutlar ve site kültürüyle bu sorunun aşılabilecektir.

Duyarlılık Konusunda Halk Belediye Diyalogu

Halk-belediye diyalogunun Antakya ölçeğinde gerçekleştiği söylenemez. Bu konuda bir kent kültürü oluşmadığı açıkça dillendirilmektedir. Dışardan göç almasa da Hatay’ın kendi köylerinden göç aldığı, buradan gelen insanların eski yaşam alışkanlıklarını bırakmadıkları ve değişime açık olmadıkları, belediyeleri dikkate almadıkları ileri sürülmektedir. Halkın *“şehri kirletmeyi kendinde hak, temizlemeyi ise belediyeye görev olarak gördüğü”* bir anlayışın yaygın olduğu ifade edilmiştir.

Çevre Sorunlarında Mültecilerin Etkisi

Mülakata katılanlara kent ve çevre sorunlarında son zamanlarda artan Suriyeli mültecilerin etkisinin olup olmadığı sorulmuştur. Bir kısmı, *“evet, tüm çevreyi onlar batırıyor, çöpleri hep dışarı taşıyorlar parkları mahvediyorlar”* diye fikir beyan ederken, bir kısmı da Suriyeli mültecilerin çevre sorunlarının artmasında etkilerinin olmadığı gibi atıkların toplanması konusunda katma değer oluşturduklarını ileri sürmüştür. Genel bir değerlendirme yapanlar ise, Suriyeli mültecilerin çevre sorunlarının artmasında etkisinin olduğu ancak tüm sorumluluğun onlara yıkılmasının yanlış olacağına vurgu yapılmıştır.

Asi Nehri ve Çevre Duyarlılığı

Asi Nehir’inin Antakya kenti açısından hem kent estetiği hem de çevre kirliliği açısından ayrı bir yere sahip olduğu söylenebilir. Mülakata katılanların değerlendirmesine göre, Asi gibi büyük bir nehrin kentin ortasından geçmesi kente önemli bir güzellik katması gerekirken, kanalizasyon atık ve kokusu ile dolu olması ve halka rahatsızlık vermesi ciddi bir sorundur. Bu bağlamda *“Asi nehrinin mevcut durumu ile ilgili ve vatandaşa getirdiği sıkıntılar ile ilgili olarak ne gibi çalışmalar yaptınız ya da yapmaktasınız?”* diye sorulduğunda; *“Asi nehrinin üzerinde atık ve fare yuvası haline gelmiş atıl bir fabrikanın bulunduğu, öncelikle bu fabrikanın yarattığı olumsuzlukları ortadan kaldırmak için uzun mücadeleler sonunda fabrikanın nehrin üzerinden kaldırıldığı belirtilmiştir”*. Kent halkına rahatsızlık veren kanalizasyon

sularının ise farklı zamanlarda farklı çözümler arandığı, özellikle Antakya Belediyesi, Hatay Büyükşehir Belediyesi ve Devlet Su İşlerinin birlikte ortak çözüm üretmesinde kanaat birliğinin olduğu söylenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Kent ve çevre sorunları ülkelerin ve ülke kentlerinin sosyo-ekomoik gelişmişlik düzeylerine göre farklılıklar göstermekle beraber, geleneklerin, alışkanlıkların, kent kültürünün, yaşam biçimlerinin, siyasal etkilerin, rant ve çıkar ilişkilerinin bu sorunların artması veya azalması noktasında etkilere sahip olduğu görülmektedir. Antakya ölçeğindeki bu araştırma göstermektedir ki, Antakya'da kent ve çevre sorunlarının temelinde birçok faktör yatmaktadır. Özellikle çevre duyarlılığı konusunda gerek vatandaşların gerekse kent yöneticilerinin yeterli olmadığı görülmüştür. Bu durumdan yerel ve ulusal siyasetçilerin de rol oynadığı, clientelizm, patronaş ve popülist etkilerin olduğu, kentsel imkânların ve alanın uygun olmakla beraber yerli olmadığı, halk-belediye diyalogunun da eksik olduğu, son dönemde meydana gelen Suriyeli mültecilerin de kısmen bu sorunlarda payının olabileceği görülmektedir. Asi nehrinin Antakya kentsel mekânın estetiği noktasında artı bir değer oluşturduğu ama özellikle yanlış politikalar yüzünden ciddi çevre sorunlarına yol açtığı görülmektedir. Bu konuda Büyükşehir ve Devlet Su İşlerinin ortak çözüm geliştirmesi gerektiği söylenebilir. Ancak ne kadar çalışılırsa çalışılsın kentin temel sorunlarının kent kültürü ve yaşama biçimiyle de alakalı olduğu, bu yüzden de çok yönlü eğitim programlarının yapılması gerektiği ifade edilebilir. Özellikle Hatay'ın Büyük Şehir statüsü kazanmasıyla sorunların çözümü noktasında daha etkin davranılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Bulut, Y, 2005, **GAP Bölgesinde Kentleşme Sorunlar ve Çözümlere İlişkin Yaklaşımlar**, Nobel Kitabevi, Adana,31-32

Bulut, Y,- Kara, M, (2011) “Mahalle Muhtarlarının Kent Ve Mahalle Güvenliğine İlişkin Yaklaşımları: Antakya Örneği, **MKÜ SBED**, Cilt: 8, Sayı: 15, s. 1 – 27.

Deniz M.H, (2009), “Sanayileşme Perspektifinde Kentleşme ve Çevre İlişkisi”, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi**, Sayı 19, Sayfa 95-105.

Ertan B, “Türkiye’de Olmayan Çevre Bilinci”, Kaynak: <http://www.gundem.be/tr/doc-dr-birol-ertan/turkiye-de-olmayan-cevre-bilinci>, Erişim: 01.12.2016.

Karabıçak M, Armağan R, (2004), “Çevre Sorunlarının Ortaya Çıkış Süreci, Çevre Yönetiminin Temelleri ve Ekonomik Etkileri”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.9, S.2 s.203-228.

Ertekin, K. G., (2011), Avrupa Birliği Çevre Politikaları ve Sürdürülebilir Kalkınma Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.

Keleş R. (2015), **Kentleşme Politikası**, İmge Kitabevi Ankara,

Keleş, R. (2014), **100 Soruda Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1. Basım.

Keleş R, (1994), “Kent ve Çevre Haklarının Korunması Üzerine Gözlemler”, Cilt: 49 Sayı: 3 DOI: 10.1501/SBF Dergisi 0000001726 , 1994, s. 275-281

Ökmen M, Parlak B, (2001), “Türkiye’de Kentsel Çevre Politikalarının Kalkınma Planlarındaki Yeri ve Geleceği Üzerine Projeksiyonlar”, **Türk Sosyal Bilimler Derneği 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi**, Ankara, s. 21-23

Topcu M. A, “Türkiye’de Kentleşme Sonucu Ortaya Çıkan Sorunlar ve Bu Sorunlara Çözüm Önerileri”, Kaynak:<https://www.facebook.com/notes/iktisadi-ve-idari-bilimler-dayan%C4%B1%C5%99..>
Erişim:08.12.2016.

Tıraş H.H, (2012), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, s. 57-73 Kaynak:
<http://www.obi.bilkent.edu.tr/ekookul/pdf/cevre.pdf> Erişim: 01.12.2016

Yalçın C, (2010), “Türkiye’de Kentleşme Sorunları Üzerinde Bir Tartışma”, **H.U. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 28, Sayı 1, 225-245, Kaynak,
<http://kamuyonetimikaynak.blogcu.com/kent-kentlesme-ve-kentlesme-nedenleri/3742448> erişim tarihi 29.06.2016.

Türkiye’nin Kalkınma Planlarında Çevre Politikaları, Kaynak:

<http://cevre doktoru.com/2016/07/25/turkiyenin-kalkinma-planlarinda-cevre-politikalari/>, Erişim: 02.12.2016